

سیاست خارجی ترکیه

در پرتو تحولات نوین منطقه خاور میانه (۲۰۱۱-۲۰۱۵)

محدثه اختیارزاده

دانش آموخته علوم سیاسی و روابط بین الملل

۱۳۹۹

سرشناسه	:	اختیار زاده، محدثه، ۱۳۷۰-
عنوان و نام پدیدآور	:	سیاست خارجی ترکیه: در پرتو تحولات نوین منطقه خاورمیانه (۲۰۱۵-۲۰۱۱)
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات صالحیان، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۰۸ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴۴۸۲-۱
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	ترکیه - روابط خارجی - قرن ۲۱ م.
موضوع	:	Turkey—Foreign relations - 21st century
موضوع	:	ترکیه - سیاست و حکومت - قرن ۲۱ م.
موضوع	:	Turkey—politics and government - 21st century
رده بندی کنگره	:	DR۴۷۷
، بند - جوبی	:	۳۲۷/۵۶۱
شمار کتابشناخت ملی	:	۶۱۸-۵۳۲

سیاست خارجی ترکیه در پرتو تحولات نوین منطقه خاورمیانه (۲۰۱۵-۲۰۱۱)

■ نویسنده: محدثه اختیارزاده

■ ناشر: صالحیان

■ صفحه آرا: کرمی

■ طراح جلد: صالحیان

■ سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۹ - اول

■ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بهاء: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۴-۶۰۰۰۰-۱

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای کارگر جنوبی، کوچه شهدای ژاندارمری، پلاک ۱۲۷

تلفن: ۰۹۱۹۰۸۱۰۱۴۲ - ۶۶۹۷۹۳۰۰

سایت انتشارات: www.pubsalehivan.ir

پیشگفتار.....	۱۱
مقدمه.....	۱۳
چند اصطلاح مهم.....	۱۵
استراتژی.....	۱۵
سیاست خارجی.....	۱۵
ژئوپولیتیک.....	۱۵
بیداری اسلامی.....	۱۵
حزب عدالت و توسعه.....	۱۶
همگرایی.....	۱۶
سیاست خارجی ترکیه من از جنگ سرد.....	۱۷
رویکرد غربگرایی در سیاست خارجی ترکیه.....	۱۸
تلاش برای عضویت در اتحادیه اروپا.....	۱۹
موانع پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا.....	۲۰
دموکراسی، آزادی، حقوق بشر.....	۲۰
حضور نظامیان در عرصه سیاسی کشور.....	۲۱
حقوق بشر و مساله کردهای ترکیه.....	۲۱
عدم ثبات اقتصادی.....	۲۴
ساختار فرهنگی-اجتماعی و ترکیب جمعیت شناختی.....	۲۴
مسائل ژئوپولیتیک و سیاستهای تنش زدایی جدید.....	۲۶
روابط با آمریکا در دهه ۱۹۹۰.....	۲۹
سیاست های منطقه ای ترکیه در دهه ۱۹۹۰.....	۲۹
بحران کویت.....	۲۹
باز یافتن اعتبار سیاسی و منطقه ای نزد همپیمانان غربی.....	۳۰
حضور در ترتیبات امنیتی منطقه.....	۳۱
تسریع روند عضویت در اتحادیه اروپا.....	۳۱
ایفای نقش کلیدی ترکیه در خاورمیانه.....	۳۱
اختلافات ارضی عراق و ترکیه بر سر اراضی موصل.....	۳۱
سرکوب چریک های «پ.ک.ک» در شمال عراق.....	۳۲
ترکیه و روند صلح در خاورمیانه.....	۳۲
اهداف ترکیه و اسرئیل از گسترش روابط.....	۳۳
رویکردهای سیاست خارجه ترکیه از ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۱.....	۳۵

تاریخچه حزب عدالت و توسعه	۳۶
حزب عدالت و توسعه و حکومت اسلامی	۳۹
کارنامه سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه تا ۲۰۱۱	۴۰
اصول سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه	۴۱
دکترین عمق استراتژیک	۴۴
سیاست خارجی چندجانبه گرا و چند بعدی	۴۵
مشکلات صفر با همسایگان	۴۶
اتخاذ راهبرد برد-برد	۴۶
تاکتیک بر قدرت نرم	۴۷
استانی به اقتصاد قدرتمند	۴۷
روابط ترکیه با کشورهای پیرامونی	۴۸
جنگ آمریکا و عراق و موضع ترکیه	۴۸
ترکیه و تعاملات سوریه	۵۰
روابط ترکیه و ایران	۵۲
سیاست ترکیه در قبال سیرس	۵۳
ترکیه، اسرائیل و جنبش های جهاد فلسطین	۵۴
رویکردهای سیاست خارجی ترکیه از ۱۱ تا ۲۰۱۱	۵۹
بررسی سیاست خارجی ترکیه نسبت به سوریه بیداری اسلامی	۶۱
سیاست خارجی ترکیه در قبال تحولات بیداری اسلامی	۶۱
تلاش برای گسترش مدل اسلام ترکیه ای در منطقه	۵۸
تبدیل شدن به قدرت برتر منطقه ای	۶۴
تلاش برای رهبری در اصلاحات منطقه و رقابت هویتی با ایران	۶۴
موضع دولت ترکیه در قبال تحولات تونس	۶۸
سفر مقامات ترکیه به تونس	۷۰
دعوت مقامات تونسی به ترکیه	۷۱
موضع دولت ترکیه در قبال تحولات مصر	۷۱
سفر مقامات ترکیه به مصر	۷۲
بالا بردن تنش با اسرائیل	۷۳
موضع دولت ترکیه در قبال تحولات لیبی	۷۴
همراهی با ناتو در لیبی	۷۷
موضع دولت ترکیه در قبال تحولات بحرین	۷۹
موضع دولت ترکیه در قبال تحولات سوریه	۸۰
مواضع متناقض ترکیه در رابطه با بیداری اسلامی	۸۲

فهرست مطالب

۸۴		اخوان المسلمین، جریانی موثر در سیاست خارجی ترکیه در منطقه
۸۶		اخوان و تحولات بهار عربی
۸۸		اخوان در سوریه
۸۸		آینده اخوانی منطقه
۸۹		نوعثمانی گرایی در حزب حاکم ترکیه
۹۱		داوود اغلو، سیاست خارجی ترکیه و دکتترین نوعثمانی گری
۹۵		موافقان و مخالفان نوعثمانی گری
۹۷		سخن پایانی
۱۰۵		فهرست منابع

پیشگفتار

در طول دهه گذشته ترکیه به عنوان یکی از بازیگران فعال و تاثیر گذار منطقه ای تبدیل شده است. اصل عدم مداخله در مسائل خاورمیانه به عنوان استراتژی سیاست خارجی ترکیه در دوران قرن بیستم مطرح بود به قدرت رسیدن حزب عدالت توسعه در سال ۲۰۰۲ و تحت تاثیر نظریه عدم استراتژیک احمد داوود اغلو معمار نوین ترکیه سیاست خارجی ترکیه تغییر کرد. سیاست های منطقه ای و فرامنطقه ای حزب عدالت و توسعه به عنوان یکی از اعضای ناتو و در راستای همگامی با شرایط عضویت در اتحادیه اروپا نشانگر همسویی ترکیه با غرب است.

ترکیه با توجه به استراتژی منسجم و همسایگان، روابط نزدیک تری با رقبای دیرینه خود سوریه، ایران و عراق برقرار نموده. به باور روابط دیپلماتیک با ایران و گروه فلسطینی حماس اختلافاتی با آمریکا و رژیم صهیونیستی به وجود آورد و این ابهام که ترکیه تمایلات قبلی خود را کنار گذاشته و به اسلام گرایی متحول شده است منجر شد

تحولات دولت های عربی که از سال ۲۰۱۰ از تونس آغاز شد و به کشورهای دیگر از جمله مصر و لیبی رسید واکنش دولت های مختلف از جمله ترکیه را در بر داشت و بیداری اسلامی فرصتی را در اختیار سیاست گذاران این دولت قرار داد تا با حضور فعال در جریان تحولات اهداف خود را جدی تر از قبل پیگیری کند و بدین ترتیب نقش پررنگی را در خاورمیانه ایفا می کند.

در این کتاب سؤال اصلی عبارت است از عوامل اصلی تشدید مداخله گری ترکیه در قبال تحولات نوین خاورمیانه در فاصله سالهای ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵ میلادی.